

Mirosława Joachimiak

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

SUBSTYTUCYJNOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ INSTRUMENTÓW WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ UNII EUROPEJSKIEJ W POLSCE PO 2004 ROKU

*SUBSTITUTION AND COMPLEMENTARITY OF THE INSTRUMENTS
OF COMMON AGRICULTURAL POLICY OF THE EUROPEAN UNION
IN POLAND AFTER YEAR 2004*

Słowa kluczowe: instrumenty wspólnej polityki rolnej, I i II filar, elementy rynkowo-cenowe, płatności niezwiązane z produkcją

Key words: instruments of Common Agricultural Policy, I and II pillar, market-price elements, expenses not connected to production

Abstrakt. Celem pracy była identyfikacja przesłanek wprowadzających konieczność reform WPR, wyrażanych jej zmianami, a także wykazanie, iż dopłaty bezpośrednie oraz płatności niezwiązane z produkcją stopniowo zastępowały określone instrumenty rynkowo-cenowe, a pojawienie się II filaru uzupełniło instrumentarium wspierania rolnictwa przez odniesienie do obszarów wiejskich, przyczyniając się do jego bardziej harmonijnego rozwoju. Weryfikowano hipotezę, iż skuteczność WPR w dłuższym okresie wymagała komplementarności i substytucyjności jej instrumentów.

Wstęp

W rozważaniach nad komplementarnością i substytucyjnością wspólnej polityki rolnej (WPR) należy przyjąć długie okresy, dlatego do badań przyjęto okres po 1992 r., tj. po reformie MacSharry'ego. Problem rozpatrywany w krótkim okresie pozwala ustosunkować się jedynie do komplementarności tych instrumentów. Odnosząc się natomiast do różnych przedziałów czasowych można zaobserwować, które instrumenty stopniowo były wycofywane i zastępowane innymi. Specyficzna sytuacja rolnictwa na rynku ze względu na osobliwości czynnika ziemi, dbałość państw Unii Europejskiej (UE) o bezpieczeństwo żywnościowe, spowodowały konieczność interwencjonizmu na rynkach rolnych. Światowy handel rolny w warunkach globalizacji, sytuacja międzynarodowa oraz runda urugwajska, a także koncepcja rolnictwa zrównoważonego miały także wpływ na kolejne reformy WPR nowych instrumentów interwencjonizmu oraz wycofanie tych, które nie odpowiadały aktualnym potrzebom rynku. W tym czasie pojawiły się dodatkowe – uzupełniające (komplementarne) już istniejące.

Celem pracy była identyfikacja przesłanek makro- i mikroekonomicznych konieczności wprowadzenia reform WPR, wyrażanych jej zmianami, a także wykazanie, iż dopłaty bezpośrednie oraz płatności niezwiązane z produkcją stopniowo w sposób substytucyjny zastępowały określone instrumenty rynkowo-cenowe, natomiast pojawienie się II filaru uzupełniło instrumentarium wspierania rolnictwa przez odniesienie do obszarów wiejskich, a tym samym przyczyniło się do jego bardziej harmonijnego rozwoju.

Materiał i metodyka badań

Weryfikowano hipotezę, iż skuteczność WPR w dłuższym okresie wymagała komplementarności i substytucyjności jej instrumentów. W badaniach zastosowano analizę opisową i porównawczą, dokumentów krajowych, publikowanych analiz źródłowych i ich interpretacji, a także literaturę przedmiotu.

Substytucyjność instrumentów WPR

Potrzeba wprowadzenia zmian we WPR wynika z wielu przesłanek społecznych, makroekonomicznych, ze zmian wzorców ekonomicznych, które są odpowiedzią na zapotrzebowanie otaczającej rzeczywistości. Zmiany w instrumentarium WPR oraz potrzeba zastąpienia instrumentów rynkowo-cenowych dopłatami niezwiązanymi z produkcją wynikają z :

- wzrostu kosztów WPR oraz nadprodukcji żywności w latach 80. XX wieku;
- założeń i zasad wprowadzonych w ramach rundy urugwajskiej oraz rundy z Dohna związanych z liberalizacją handlu;
- odejścia od rolnictwa industrialnego na rzecz rolnictwa wpisującego się w model rolnictwa zrównoważonego;
- degradacji środowiska naturalnego;
- zakwestionowania polityki rolnej opartej na neoklasycznej teorii ekonomicznej oraz ideologii neoliberalnej.

Regulacje rynkowo-cenowe oraz dopłaty bezpośrednie do produkcji spowodowały nastawienie rolników na tę produkcję, która w danym momencie była najbardziej dotowana, co powodowało nadwyżki w produkcji. Nadwyżki te powodowały wzrost kosztów magazynowania, a więc wzrost kosztów WPR. To wymusiło zastosowanie takich nowych instrumentów (płatności oderwanych od produkcji), które nie powodowałyby nadprodukcji, a jednocześnie skutecznie dotowały rolnictwo. Nie ulega wątpliwości, że preferowany w początkowych etapach rozwoju WPR model rolnictwa industrialnego wyzwolił duże siły pro wzrostowe i stworzył nowe motywacje dla rolników. Wzrosło tempo produkcyjnej ekspansji rolnictwa w ślad za rosnącym popytem na żywność. To wzrost wolumenu produkcji, a nie jej jakość były wówczas celem nadrzędnym. Upraszczając, po osiągnięciu ilościowego pułapu produkcji żywności przyszedł czas na reorientację rolnictwa [Woś 2002], tym bardziej, iż model rolnictwa industrialnego nie zniwelował problemu braku żywności na świecie [Zegar 2012]. Okres ten w ramach WPR zakończył się nadwyżkami żywności. Możliwość rozwiązania kwestii agrarnej współcześnie należy zatem upatrywać w modelu rolnictwa zrównoważonego, czy nawet w bardziej jego wysublimowanej postaci – modelu rolnictwa społecznie zrównoważonego. Rolnictwo zrównoważone charakteryzuje się wielofunkcyjnością, wspomaga żywotność wsi, stosuje metody produkcji przyjazne dla środowiska, produkuje wysokiej jakości żywność [Zegar 2010]. W rolnictwie industrialnym istnieją rozbieżności pomiędzy produkcją towarową, korzyścią mikroekonomiczną a równowagą ekologiczną i społeczną.

Zmiany w instrumentarium WPR, wycofywanie polityki rynkowo-cenowej i zastąpienie jej płatnościami niezwiązanymi z produkcją wynikają również z liberalizacji handlu światowego, która trwa nieprzerwanie od kilkudziesięciu lat. Ostatnia runda rokowań handlowych, przebiegająca jeszcze w ramach GATT, czyli tzw. runda urugwajska, doprowadziła do znacznego obniżenia cel na produkty rolne w UE (o ponad 1/3) i zmniejszyła uciążliwość innych ograniczeń handlowych (tzw. barier pozataryfowych). Zwiększył się dostęp krajów trzecich do rynków UE, a ceny produktów rolnych w UE zbliżyły się do cen światowych [Wilkin 2006]. Dopłaty bezpośrednie związane

Tabela 1. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich* w Polsce w ramach kampanii 2004-2011, narastająco do dnia 28.02.2013 r.

Table 1. The amount of administered expenses used by direct payments during the campaigns in the years 2004-2011, increasing until 28.02.2013

Kwota zrealizowanych płatności [mld zł]/The amount of administered expenses [bln PLN]	Lata/Years							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	6,342	6,692	8,202	8,280	8,588	12,147	12,580	14,135

* Uwzględnia: JPO, UPO, dopłaty energetyczne, płatności cukrowe, oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw, przejściowa płatność z tytułu owoców miękkich, wsparcie specjalne/Including: SAP, AAP, power bonus, sugar payments, separate payments for fruits and vegetables, transitional payments for soft fruits, special support

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Source: own study based on data of ARiMR

Tabela 2. Zestawienie przewidywanych wydatków ARR związanych z administrowaniem mechanizmami WPR na rynkach rolnych w Polsce w latach 2004-2011

Table 2. The comparison of expected expenses of ARR connected to administering mechanisms of CAP in rural market in Poland in the years 2004-2011

Kwota w danym roku [mln zł]/The amount in a particular year [mln PLN]	Lata/Years							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1284,00	1414,00	1488,03	1295,40	736,62	1092,25	1003,00	863,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie Czyżewski 2004-2011

Source: own study based on Czyżewski 2004-2011

z produkcją w ramach rundy urugwajskiej GATT wyłączono ze „zobowiązań o redukcji”, gdyż zostały one zaliczone do kategorii *blue box*. Takie rozwiązanie przyjęto w rezultacie kompromisu między UE i USA na początku lat 90. XX wieku. Założono, że poziom wsparcia wynikający z tych instrumentów nie będzie obniżany, chyba że przekroczy poziom z 1992 r. Wraz z rozpoczęciem nowych negocjacji WTO w 2000 r. okazało się, że rozstrzygnięcie to jest kwestionowane przez większość członków WTO, którzy domagają się zmiany porozumienia. Jeżeli *blue box* przestanie istnieć, to jedynym sposobem zabezpieczenia na przyszłość płatności bezpośrednich dla rolników krajów UE jest modyfikacja płatności, tak aby zostały one zakwalifikowane jako środki z grupy *green box*, tj. płatności oddzielonych od wielkości produkcji (*decoupled*), które na podstawie ogólnego porozumienia nie podlegają redukcji [Krzyżanowski 2009]¹.

Na podstawie danych zawartych w tabelach 1 i 2 stwierdzono tendencję spadkową wydatków na elementy regulacji cenowo-rynkowej oraz zwiększenie wydatków na płatności bezpośrednie.

Potrzeba komplementarności instrumentów WPR

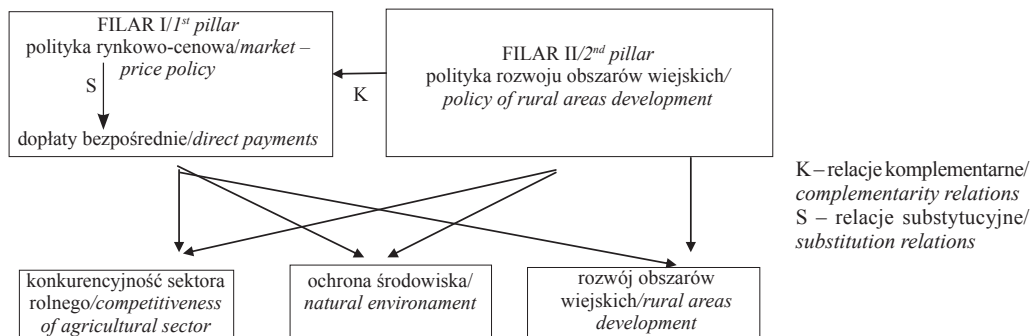
Działanie komplementarne w ramach WPR zostały ujęte w II filarze i mają na celu wsparcie rozwoju obszarów wiejskich. Przez lata udział funduszy na rozwój obszarów wiejskich (ROW) zmieniał się w strukturze budżetu WPR. Na początku lat 80. XX wieku stanowił zupełnie marginalną część wydatków w porównaniu z I filarem. W latach 90. XX wieku udział ten znacznie się zwiększył, osiągając w końcu dekady poziom podobny do wsparcia dla eksportu, który wcześniej był historycznie wiodącym instrumentem WPR [Zawalińska 2009].

Zgodnie z art. 2 pkt c) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), wprowadzono tzw. osie, tj. spójną grupę środków, których wdrożenie prowadzi bezpośrednio do osiągnięcia szczegółowych celów i przyczynia się do realizacji jednego lub więcej określonych celów (art. 4.). Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich przyczynia się więc do:

- poprawy konkurencyjności rolnictwa i leśnictwa przez wspieranie restrukturyzacji i rozwoju innowacji;
- poprawy środowiska naturalnego i terenów wiejskich przez wspieranie gospodarowania gruntami;
- poprawy jakości życia na obszarach wiejskich oraz popierania różnicowania działalności gospodarczej.

Z celów tych wynika, że II filar WPR ma za zadanie wzmocnienie I filaru i jego uzupełnienie w ramach ochrony środowiska, inwestycji oraz poprawy jakości życia na wsi. Celem reformatorów WPR było osiągnięcie większej komplementarności dwóch filarów WPR. Zasadniczym zadaniem I filaru stało się zapewnienie wsparcia dochodów rolniczych, II zaś wspieranie rozwoju obszarów wiejskich oraz ochrona środowiska naturalnego [Przygodzka 2006].

¹ Zgodnie z ustaleniami Rundy Urugwajskiej GATT, płatności do 1 ha upraw lub do sztuki zwierząt są kwalifikowane jako subsydia *blue box* i warunkowo nie podlegają konieczności redukcji. Środki przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich są wyłączone z obowiązku ich zmniejszania bez żadnych ograniczeń i zaliczane są do tzw. *green box*.

Rysunek 1. Filary polityki rolnej i ich oddziaływanie na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, relacje komplementarne i substytucyjne

Figure 1. Pillars of agricultural policy and its influence on the development of agriculture and rural areas. Substitution and complementarity relations

Źródło: opracowanie własne na podstawie Przygodzka 2006

Source: own study based on Przygodzka 2006

Mechanizmy wsparcia finansowego (działania) w ramach II filaru w Polsce realizują cztery priorytety rozwoju obszarów wiejskich, które odzwierciedlają cztery grupy mechanizmów wsparcia (rys. 1). Instrumenty zastosowane w tym filarze to głównie refundacje poniesionych kosztów, coroczne zryczałtowane płatności oraz premie. Z uwagi na cele scharakteryzowane w rozporządzeniu Rady (WE) 1698/2005 są one w stosunku do siebie komplementarne, a więc uzupełniające są osie odpowiadające poszczególnym celom.

Działania Renty strukturalne lub Wspieranie gospodarowania na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania wprowadzają nową jakość, a mianowicie aktywność o charakterze w dużej mierze socjalnym, wspierającym dochody rolnicze. Działania wspierające dochody, a także chroniące środowisko mają natomiast wpływ na poprawę sytuacji ekonomicznej rolnictwa, a zatem pośrednio przyspieszają jego rozwój, zwiększając skłonność rolników do inwestowania i przyciągając kapitał z zewnątrz. Równocześnie instrumenty wspomagające gospodarkę żywnościową służą środowisku choćby z tego powodu, że gospodarstwa i przedsiębiorstwa współfinansowane z PROW 2007-2013 obowiązane są po zakończeniu projektu spełniać standardy weterynaryjne, środowiskowe i warunki właściwego traktowania zwierząt [Rowiński 2007].

Podsumowanie

Wykazano, iż zmiany w rolnictwie i otoczeniu ekonomicznym wymusiły ewolucję instrumentarium WPR. Początkowe wsparcie miało charakter interwencjonizmu rynkowego (skup interwencyjny, ceny interwencyjne, dopłaty eksportowe). Kryzys WPR w latach 80. XX wieku, związany z nadprodukcją żywności oraz naciski ze strony Światowej Organizacji Handlu wymusiły zmianę w redystrybucji dochodów dla rolników. Wraz z negocjacjami rundy urugwajskiej w UE przeprowadzono dwie ważne reformy – reformę Mac Sharry’ego oraz Agendę 2000. Wraz ze zmianami otoczenia makroekonomicznego pojawiła się koncepcja rolnictwa zrównoważonego, którego ideą jest równowaga pomiędzy rozwojem rolnictwa, obszarów wiejskich, dbałość o ochronę środowiska oraz rozwój społeczno-ekonomiczny mieszkańców wsi. W ramach przeprowadzonych rozważań wynikają następujące wnioski:

- 1) wraz ze zmianami w otoczeniu ekonomiczno-politycznym, instrumenty rynkowo-cenowe stały się nieadekwatne do sytuacji panującej na rynkach rolnych; w związku ze zmianami podjęto decyzje o kolejnych reformach, wprowadzając płatności kompensacyjne do produkcji i ograniczając elementy rynkowo-cenowe;

Tabela 3. Instrumentarium w ramach II filaru realizowanego w Polsce w latach 2004-2013
 Table 3. Instrumentarium as a part of 2nd pillar administered in Poland between 2004-2013

Działanie/Activity	SPO 2004-2006/PROW 2004-2006	PROW 2007-2013
Ułatwienie startu młodym rolnikom/Settling up of young farmers	Os 1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego (gospodarcza)/Axis 1. Improving the competitiveness of agricultural and forest sector (economic)	premia 50 000, później (2010 r.) 75 000/bonus of 50,000, and later (2010) 75,000
Szkolenie zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie/Vocational training for peoples employed in farming and forestry	refundacja 100% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 100% of qualified costs	refundacja 100% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 100% of qualified costs
Renty strukturalne/Structural pension	forma płatności miesięcznej/form of monthly payment	forma płatności miesięcznej/form of monthly payment
Modernizacja gospodarstw rolnych/Modernization of farms	refundacja 50%-65% kosztów kwalifikowalnych/ reimbursement of 50%-65% of qualified costs	refundacja 40-60% kosztów kwalifikowalnych? reimbursement of 40-60% of qualified costs
Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej/Adding value of basic agricultural and forestry products	refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 50% of qualified costs	refundacja 25-50% kosztów kwalifikowalnych/ reimbursement of 25-50% of qualified costs
Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa/Improvement and development of infrastructure related to the development and adaptation of farming and forestry	refundacja 100% kosztów kwalifikowalnych ³ lub 80-100% kosztów kwalifikowalnych ⁴ /reimbursement of 100% of qualified costs, reimbursement of 80-100% of qualified costs	refundacja 100% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 100% of qualified costs
Uczestnictwo rolników w systemach jakości/Participation of farmers in quality systems		określona stawka na rok w zależności od rodzaju kwalifikującego się systemu przez 5 lat/specified rate per year, depending on the type of qualified system, for 5 years
Działania informacyjne i promocyjne/Information and promotional activities		refundacja 70% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 70% of qualified costs
Grupy producentów rolnych/Groups of agricultural producers	kwota wsparcia wyliczona na podstawie rocznej wartości netto sprzedanej produkcji/the amount of support is calculated on the basis of annual net value of production sold	procentowy tyczałt od wartości przychodów netto grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów/percentage flat rate from the amount of net revenues of the group for the sale of products or groups of products
Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów/Using advisory services by farmers and forest owners		80% kosztu kwalifikowalnego przypadającego na usługę doradczą/80% of the qualified cost appropriated for the advisory service
Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych/Restoration of agricultural production potential that has been destroyed as the result of natural disasters and introduction of proper protective measures	refundacja 100% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 100% of qualified costs	refundacja 90% kosztów kwalifikowalnych operacji/ reimbursement of 90% of qualified costs of the operation
Wsparcie doradztwa rolniczego/Agricultural advisory support		
Wsparanie gospodarstw niskotowarowych/Support for small scale farms	1250 EURO/gospodarstwo/rok/EUR 1250/farm/year	
Uzupełnienie płatności obszarowych/Supplementation of area payments	coroczna wypłata będąca uzupełnieniem płatności obszarowych/annual payment that supplements area payments	

<p>Os 2. Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich/Axis 2. Improving natural environment and rural areas</p> <p>Wsparanie gospodarowania na ONW/Support for running farms in less favored areas</p> <p>Program rolno-środowiskowy/Farming and environmental program</p> <p>Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne/Afforestation of farming land and afforestation of non-farming land</p> <p>Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych/Restoration of forest production potential that has been destroyed as the result of natural disasters and introduction of proper protective measures</p> <p>Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej/Adaptation of farms to UE standards</p> <p>Os 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej/Differentiation in the direction of non-agricultural activity</p> <p>Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej/Basic services for rural economy and population</p> <p>Odnowa i rozwój wsi/Revival and development of rural areas</p> <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw/Creation and development of micro businesses</p>	<p>roczne zyczałtowane płatności do hektara użytków rolnych/annual flat rate payments per hectare of cultivated land</p> <p>płatność zyczałtowana stanowiąca rekompensatę utraconego dochodu/flat rate payment for reimbursing lost earnings</p> <p>płatność zyczałtowana w przeliczeniu na 1 ha zalesianych gruntów/flat rate payment per 1 ha of afforestation of land</p> <p>do 100% wysokości kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of up to 100% of qualified costs</p> <p>roczna płatność obejmująca również koszty inwestycyjne/annual payment that also covers investment expenses</p> <p>Os 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej/</p> <p>refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych projektu/reimbursement of 50% of qualified costs of the project</p> <p>refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 50% of qualified costs</p> <p>refundacja 80% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 80% of qualified costs</p> <p>Os 4. – LEADER/Axis 4. LEADER</p> <p>100% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of 100% of qualified costs</p>	<p>roczne zyczałtowane płatności do hektara użytków rolnych/annual flat rate payments per hectare of cultivated land</p> <p>płatność zyczałtowana stanowiąca rekompensatę utraconego dochodu/flat rate payment for reimbursing lost earnings</p> <p>płatność zyczałtowana w przeliczeniu na 1 ha zalesianych gruntów/flat rate payment per 1 ha of afforestation of land</p> <p>do 100% wysokości kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of up to 100% of qualified costs</p> <p>refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych operacji/reimbursement of 50% of qualified costs of the operation</p> <p>refundacja 75% kosztów kwalifikowalnych inwestycji/reimbursement of 75% of qualified costs of the investment project</p> <p>refundacja 75% kosztów kwalifikowalnych projektu/reimbursement of 75% of qualified costs of the project</p> <p>refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych operacji/reimbursement of 50% of qualified costs of the operation</p> <p>refundacja 50% kosztów kwalifikowalnych operacji/reimbursement of 50% of qualified costs of the operation</p>
<p>Pilotazowy program LEADER--Pilot Programme LEADER+</p> <p>Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju/Implementation of local development strategies</p> <p>Wdrażanie projektów współpracy/Implementation of collaboration projects</p> <p>Funkcjonowanie lokalnej grupy działania/Operation of a local activity group</p>	<p>refundacja do 80% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of up to 80% of qualified costs</p> <p>refundacja kosztów/reimbursement of costs</p> <p>refundacja kosztów/reimbursement of costs</p>	<p>refundacja do 80% kosztów kwalifikowalnych/reimbursement of up to 80% of qualified costs</p> <p>refundacja kosztów/reimbursement of costs</p> <p>refundacja kosztów/reimbursement of costs</p>

1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych/Investments in farms
2. 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie dyrektywy azotanowej, dotyczy umów zawartych do 30 kwietnia 2008 r./75% of the costs of investment qualified for assistance provided in relation to the coming into force of the Nitrates Directive – applies to agreements concluded until April 30, 2008
3. Scalanie gruntów/Merging land
4. Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi/Management of water resources for farming purposes
5. 80% kosztów kwalifikowalnych operacji, realizowanej w gospodarstwie, w którym wystąpiły straty w wyniku wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych/80% of qualified costs of the operation being performed in a farm suffering losses due to occurrence of unfavorable atmospheric phenomena
6. Rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem/Development and improvement technical infrastructure related to farming
7. 90% kosztów kwalifikowalnych operacji w przypadku budowy szerokopasmowego internetu oraz projektów realizowanych w ramach Europejskiego Planu Naprawy Gospodarczej z zakresu energii odnawialnej/90% of qualified costs of the operation in case of construction of broadband Internet connection and projects performed under the European Economic Recovery Plan for renewable energy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Program Rozwoju... 2011, Sektory Program... 2004

Source: own study based on Program Rozwoju... 2011, Sektory Program... 2004

- 2) płatności bezpośrednie uległy procesowi decuplingu, czyli oderwaniu od konkretnej produkcji oraz w sposób substytucyjny zastąpiły ograniczone elementy interwencji rynkowej;
- 3) płatności przyzwane w ramach II filaru, związane z rozwojem obszarów wiejskich wpasowują się w koncepcję rolnictwa zrównoważonego, uzupełniając I filar WPR;
- 4) osie w ramach II filaru są w stosunku do siebie komplementarne.

Literatura

- Czyżewski A. 2004-2001: *Opinie budżetu rolnego dla lat 2004-2011*, Ekspertyzy dla Kancelarii Senatu RP bazujących na analizie projektów i wykonania ustaw budżetowych za lata 2004-2011.
- Krzyżanowski J.T. 2009: *Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, Wyd. SGGW, Warszawa, s. 58.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*. 2011: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Przygodzka R. 2006: *Fiskalne instrumenty wspierania rozwoju rolnictwa – przyczyny stosowania, mechanizmy i skutki*, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 115.
- Rowiński J. 2007: *Program rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007-2013 – kilka uwag* [W:] S. Zięba, A. Kowalski (red.), *Rozwój rolnictwa, gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich Polski w Unii Europejskiej*, IERiGŻ-PIB, Warszawa, s. 190-193.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Sektorowy Program Operacyjny, *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006*. 2004: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Wilkin J. 2006: *Potrzeby i możliwości pogodzenia światowej liberalizacji handlu produktami rolnymi z utrzymaniem wsparcia dla rolników w Unii Europejskiej*, [W:] J. Wilkin, M. Błąd, D. Klepacka (red.), *Polska strategia w procesie kształtowania polityki Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Warszawa, s. 112-113.
- Woś A., Zegar J. 2002: *Rolnictwo społecznie zrównoważone*, Wyd. IERiGŻ-PIB, Warszawa, s. 28-38.
- Zawalińska K. 2009: *Instrumenty i efekty wsparcia Unii Europejskiej dla regionalnego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, s. 95.
- Zegar J. 2010: *Ekonomia wobec kwestii agrarnej*, *Ekonomista*, nr 6, s. 786.
- Zegar J. 2012: *Współczesne wyzwania rolnictwa*, PWN, Warszawa, 1, s. 58, 308.

Summary

The main goal of the paper was to identifying the prerequisites leading to the necessary reforms of Common Agricultural Policy, CAP which are expressed by the changes in the policy; the secondary aim is showing that direct surcharges and not connected to production gradually replaced the market-price instruments in a substitutional way, and the appearance of 2nd pillar completed the instrumentarium of supporting agriculture by referring to rural areas and contributing to its more harmonious development. So the hypothesis verified beneath is the statement that the effectiveness of CAP in a longer period of time needed complementarity and substitution of its instruments.

Adres do korespondencji
mgr inż. Mirosława Joachimiak
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej
al. Niepodległości 10
61-875 Poznań
tel. (61) 854 30 17
e-mail: kmigz@ue.poznan.pl